

не все знання і умения, необхідні для становлення методическої компетентності майбутнього філолога, преподаватель може перевірити з допомогою тестів, в частині, к таким знанням і умениям слід віднести ті, які потребують знань лінгводидактичних понять і термінів, наприклад, назва методів, прийомів, їх класифікацій; назва вправ і завдань, особливості їх використання на уроках української мови; назва засобів навчання українській мові; назва помилок, які допускаються при вивченні української мови; поняття і терміни з історії лінгводидактики і т.п.

Ключеві слова: тест, лінгводидактичний тест, професійно орієнтований тест, види тестів.

Simonenko L.U.

TEST AS A MEANS OF CONTROLLING THE FORMATION OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS -PHILOLOGISTS

The publication deals with the meaning of the concept "test" in the light of contemporary educational paradigm. Basing on the analysis of scientific literature on the outlined problems, the author believes that the most justified way to control the formation of methodological competence of students-philologists is to use professionally oriented test, since this type of test allows checking the level of formation of professionally relevant knowledge and skills for philologists-to-be. The analysis of scientific sources and tests that are used in the learning process proved that compared with traditional forms of control a professionally oriented test has the following advantages: the objectivity of evaluation of students' knowledge and skills, the possibility of implementing a targeted systematic control of the level of students' knowledge about the methods of teaching the Ukrainian language, the intensification of the educational process, simplicity of carrying out, saving the time required to perform the test and validate it. The author believes that not all of the knowledge and skills, necessary for the establishment of methodological competence of philologists-to-be can be verified by tests. Among them are the ones that require actual knowledge of linguodidactic terms and concepts, such as the names of methods, techniques, their classification, the name and features of the application tasks and exercises in the classroom of the Ukrainian language, the definition of the means of learning the Ukrainian language, the name of mistakes, appearing in the study of the Ukrainian language, concepts and terms from the history of linguistics and so on.

Key words: test, linguistic and didactic test, professionally oriented testing, types of tests.

УДК 378.016 : [811.161.2+811.161.1]

Скрябіна Т.О., Максименко Г.А.

ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ МЕТОДИКИ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МОВ ЯК ШЛЯХ ПОДОЛАННЯ КЛІПОВОГО МИСЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У статті проаналізовано явище "кліпового мислення" як особливого типу мислення і свідомості сучасної молоді. Запропоновано застосування та обґрунтовано ефективність комунікативних методик при вивченні мов для подолання негативних наслідків кліпового мислення.

Ключові слова: кліпове мислення, свідомість, сприйняття, комунікативна методика, мовний простір, мовна культура.

Коли в 70-і рр. минулого століття з'явилися перші музичні кліпи і, відповідно, слово "кліп" у російській мові, навряд чи хто-небудь підозрював про виникнення кліпової культури, її глобальне поширення та згубні наслідки. Англійське слово "кліп" позначає

"фрагмент", "уринок", "нарізка кадрів", "вирізка з газети". І називало спочатку цілком безневинний процес перекладу пісенного змісту у візуальний ряд. Проте буквально за 20 років сформувалася кліпова культура, про яку вперше в 90-х рр. заговорив американський футуролог Е. Тоффлер, розглядаючи це явище як частину інформаційної культури [5]. Базуючись на інформаційних технологіях, кліпова культура перетворилася на техногенний, технотронний фактор, змінюючий соціокультурну реальність і деформуючий соціокультурний простір.

Багато видів мистецтва, ЗМІ, Інтернет випробували на собі вплив кліпової естетички. Оскільки в інформаційну епоху саме ЗМІ моделюють ставлення людини до світу, пропонують поведінкові та емоційні зразки, то саме вони і сформували особливий тип мислення і свідомості сучасної людини.

Техногенність кліпової культури стала серйозною загрозою для інтелекту сучасної людини. Кліпове мислення, як домінуюче, витісняє лінійність у продукуванні власних суджень, ускладнює розуміння усної мови, ускладнює декодування інформації, представленої традиційним текстом. Увага філософів, психологів, лінгвістів, педагогів усе частіше звернена до феномена кліпового мислення і його негативних наслідків. Останнім часом з'явилися серйозні дослідження Г.Багрова, Ф.Гіренка, Н. Клушиної, М.Котюрової, Т.Новікової, З. Пілішина, Т.Семеновських, В. Урсіної та ін., присвячені проблемам "виживання" лінійного мислення в умовах панування кліпової культури. Однак, на наш погляд, відчувається гостра нестача робіт, в яких пропонувалися б способи і методи формування, розвитку та збереження самостійного, творчого (і мовотворчого) мислення.

Мета нашої статті – запропонувати модель використання комунікативних методик при вивченні мов як засобу подолання негативних наслідків кліпового мислення.

Завдання роботи:

- описати феномен кліпового мислення;
- відзначити негативні наслідки впливу кліпової культури на інтелект молоді;
- запропонувати способи й методи вирішення проблеми нерозвиненості лінійного мислення і вкрай низької мовної культури сучасного студента.

У 90-і рр. ХХ ст. філософ Ф. Гіренко першим вжив термін "кліпове мислення" [1]. Універсального визначення, визнаного наукою, поки немає. "Робочою" ж дефініцією даного поняття може бути наступна: "КМ – це процес відображення об'єктів дійсності без врахування зв'язків між ними, яке характеризується алогічністю, фрагментарністю, мозаїчністю, еkleктичністю, колажуванням, високою швидкістю перемикавання, відсутністю цілісної картини сприйняття світу й акцентуалізації на деталях.

При цьому типі свідомості людина мислить поняттями, логосами і причинно-наслідковими зв'язками, а не картинками. Як у кожного явища, у кліпового мислення дві сторони: позитивна і негативна. Позитивна, за великим рахунком, одна – швидке сприйняття і миттєва обробка інформаційних потоків, що в інформаційну епоху досить істотно. Однак велика кількість інформації знецінює її. Сучасна людина отримує більше інформації, ніж потрібно. Цікаву асоціацію пропонує Енгельс Рузайкін, авторитетний журналіст комп'ютерних журналів: він порівнює інформаційні потоки зі зміями Лаокоона.

Звичайна (не кліпова) свідомість, як форма відображення світу, передбачає наявність цілісної та структурованої інтелектуальної схеми, відповідно до якої сприймається, обробляється і зберігається інформація. Наведемо повний ланцюг цілісного сприйняття: через відчуття предмета або події => відчуття їх => чуттєві та візуальні образи => узагальнено-образне сприйняття => осмислення того, що сприймається => понятійне моделювання сприйняття => духовне сприйняття => інтуїтивне сприйняття => сутнісне усвідомлення того, що сприймається => узагальнене сприйняття => системна картина світу => відповідна дія.

Порушення цього ланцюга, цієї схеми призводить до ціннісно-сислової децентрації, нездатності до рефлексії, втрачається легкість асоціацій, емоційна тонкість і рухливість думки. Мислення стає нездатним до творчості. При такому виді мислення відбувається

фундаментальна помилка осмислення – вважати події пов'язаними, якщо вони мають часову близькість, а не фактологічну. А ось виявити цю фактологічну близькість носій кліпової свідомості вже не в змозі.

М. Маклюен, канадський філософ, з гиркотою констатував: відбувається повернення до дотекстової епохи. Лінійна послідовність знаків перестає бути базою культури. Однак саме в епоху панування культури слова був закладений базис сучасного світу. Саме вона передала нащадкам величезний і матеріальний, і інтелектуальний капітал [2]. "Розміри останнього настільки великі, – зазначає український журналіст Олексій Попов, – що ми ще не бачимо, як він проїдається під час панування відеокультури" [3].

Кліпова свідомість – свідомість молодих. Природно, вона не може не стосуватися такої сфери, як освіта. Сучасні студенти стають дедалі більш ерудованими, але менш знаючими. Вони звикли до кліпового режиму отримання інформації і практично не вміють концентрувати увагу, у них ослаблена увага, не сформовані навички вербальної комунікації. Останні дослідження показують, що сьгоднішні абітурієнти не тільки не в змозі породжувати власний вербальний текст – їм вкрай важко писати перекази, тобто молодь погано розуміє чужі думки. Більше того, власні спостереження свідчать, що деякі сьгоднішні випускники шкіл погано читають і не розуміють змісту прочитаного навіть в нескладних текстах. Молодь зізнається, що їм важко запам'ятовувати зміст "старих" кінофільмів, тобто знятих у докліпові часи. Адже раніше, незважаючи на наявність відеоряду, кіно знімали в "текстовому" форматі. У сучасних студентів відбулася зміна фенотипу, у них інший тип пам'яті і сприйняття. Так, студенти стали більш ерудованими. Але в якій галузі? Комп'ютер, Інтернет та мобільний зв'язок. Чи не занадто вузька спеціалізація?

Звинувачувати в тому, що відбулося тільки лише кліпову культуру – безвідповідально. Саме носії лінійного мислення допустили у сферу освіти копіювальну і розмножувальну техніку; придумали тести, які, сотні разів уже доведено, визначають ступінь спритності та психічної адаптації, але не ступінь засвоєння матеріалу; замінили змістовні лекції нескінченними мультимедійними презентаціями й дозволили викачані з Інтернету реферати. Як результат молоді люди не володіють здатністю викласти свої думки, точку зору або, як це не страшно, просто говорити. Мовчання студентів в даному випадку не золото. Видатний іспанець Х. Ортега-і-Гассет помічав, що мовчання призводить до паралічу інтелекту.

Розв'язання вищевикладеної проблеми нам бачиться, в першу чергу, в залученні уваги молоді до мови, її глибокого і всебічного вивчення, у формуванні мовленнєвої компетенції студентів за допомогою комунікативних методик на засадах принципу культуровідповідності. Необхідно створити реальний дієвий навчальний мовний простір, який включав би в себе мову як динамічну сутність, студента і викладача як суб'єктів взаємодії, аудиторні заняття, різноманітні інституційні складові мовної діяльності (студентське наукове товариство, університетська газета, університетський сайт, позааудиторні заходи та ін.). Для організації системи ефективного навчання мови за нинішніх умов зневажливого ставлення до мови, тотальної мовної неграмотності необхідно розробити сучасну стратегію курсу викладання мови, згідно з якою буде здійснюватися відбір навчального матеріалу й конструюватися модель навчання.

Досвід показує, що ефективною методикою викладання мови є комунікативна, яка спроможна долати наслідки кліпового мислення, невміння користуватися словом, продукувати власні висловлювання. Відомо, що комунікативний метод базується на уподібненні процесу навчання процесу комунікації за умов активізації мовної розумової діяльності студента. Комунікативний метод передбачає індивідуалізацію навчання, функціональність відбору матеріалу, що спиратиметься не на систему мови, а на систему мовних засобів, ситуативність і пробудження зацікавленості студента об'єктом вивчення. У процесі формування мовленнєвої компетенції студент мусить оволодівати не стільки певними знаннями з мови, скільки набувати практичних навичок та вмінь (правильно

будувати словоформи, поєднувати їх у словосполучення, формувати речення, поєднувати речення в текст). Щоб утворювати текст, необхідно володіти навичками користуватися зв'язним мовленням. Ми вважаємо, що ключовими словами у курсі вивчення мови у вищих навчальних закладах нефілологічного профілю мають стати: лексика, синонімія, антонімія, паронімія, багатозначність, контекст, варіативність, запозичені слова, терміни, словник, переклад.

Вважаємо, що окремі заняття конче потрібно присвятити розгляданню словників, їх видів та, особливо, користуванню ними. Словники не є для сучасного студента тими книгами, які користуються попитом. У кращому випадку студент знає лише один вид словника – перекладний. Отже, необхідно, щоб студент засвоїв основні відомості про енциклопедичні та лінгвістичні типи словників, мав уяву про різні види філологічних словників, знав структуру словникових статей та навчився отримувати з них потрібну інформацію. Особливої уваги потребує ознайомлення з контекстом як словесним оточенням слова, що дає змогу зрозуміти значення слова в тексті. Речення "*Хворий скаржиться на біль у бруньках*" – не анекдот, а сумний факт відповіді російськомовного студента. І таких речень-фактів у мові студентів безліч. Інакше кажучи, студентів слід навчити **читати** не в значенні "відтворювати букви звуками", а відтворювати зміст прочитаного у свідомості.

Одним з найважливіших є питання вибору варіанта навчання, змісту навчання, навчального-дидактичного матеріалу. Скажімо, якщо для навчання студентів-нефілологів використовувати тексти загальнокультурної тематики, студент не зможе адекватно здійснювати мовленнєву діяльність у сфері професійного спілкування. З іншого боку, якщо обрати вузькоспеціальні тексти, то вони не зможуть навчити студента вільному говорінню та аудіюванню. Ідеальним був би той посібник, який поєднав би тексти різної функціонально-стильової приналежності.

Університетські засоби масової інформації також можуть стати потужним засобом пробудження інтересу до мови й мовлення, привертання уваги студента до лінійного тексту. За даними опитування, проведеного в Луганському державному медичному університеті, 85% студентів регулярно звертаються до інформації на університетському сайті, читають університетську газету, а понад 40% бажають самі бути кореспондентами. Можемо стверджувати, що сучасні студенти навчені орієнтуватися у просторі 3-D, проте дуже поверхнево знайомі з книжкою, художніми текстами. 3-D пропонує їм готовий образ – лінійний текст будить уяву, завдяки якій розгортається процес мислення, творення, творчості.

Метою викладання української мови у *вищих* навчальних закладах повинно стати створення в свідомості студентів уявлення про певну мовну систему, яку можна використовувати як засіб спілкування, де мовний матеріал порівнюється, диференціюється, ідентифікується, аналізується та узагальнюється залежно від умов комунікації. Тоді пізнавальна діяльність студента у зв'язку з вивченням мови завдяки системостворюючому характеру людського мислення перетвориться у безперервний та напружений процес формування, розширення та уточнення уявлення про безцінний скарб – мову.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гиренок Ф. И. Метафизика пата (косноязычие усталого человека) / Ф. И. Гиренок. – М.: Лабиринт, 1995. – 201 с.
2. Маклюэн М. Галактика Гуттенберга: Становление человека печатающего. (The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man). – М.: Академический проект, 2005. – 496 с.
3. Попов А. А. Знамение времени / А. А. Попов // 2000. – 2011. – 28 окт. – С.2.
4. Скрябіна Т.О. До питання про викладання української мови у вищій школі / Т.О. Скрябіна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки.: зб. наук. пр. – Х., 2004. – Вип.8. – С.236–241.
5. Тоффлер Э. Шок будущего: пер. с англ. – М.: АСТ, 2002.- 557 с.

Скрябина Т.А., Максименко А.А.

**ПРИМЕНЕНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ МЕТОДИКИ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ
ЯЗЫКОВ КАК ПУТЬ ПРЕОДОЛЕНИЯ КЛИПОВОГО МЫШЛЕНИЯ СОВРЕМЕННОЙ
МОЛОДЕЖИ**

В статье проанализировано явление "клипового мышления" как особого типа мышления и сознания современной молодежи. Предложено применение и обосновано эффективность коммуникативных методик при изучении языков для преодоления негативных последствий клипового мышления.

Ключевые слова: клиповое мышление, сознание, восприятие, коммуникативная методика, языковое пространство, языковая культура.

Skryabina T.A., Maximenko A.A.

**THE USAGE OF COMMUNICATIVE METHOD IN LANGUAGE TEACHING AS A WAY FOR
OVERCOMING OF MODERN YOUTH' CLIP THINKING**

The article analyzes the phenomenon of "clip thinking" as a special type of thinking and consciousness of today's youth. The usage and efficiency of communication techniques in language study for overcoming the negative effects of clip thinking is provided and substantiated.

Key words: video clip thinking, consciousness, perception, communicative approach, linguistic space, language culture.

УДК 53:378

Сьомкін В.С., Ткаченко В.М.

**ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКИ**

У статті розглянуто питання компетентного підходу до підготовки майбутнього вчителя технологій. Обговорюється впровадження математичних моделей для застосування обчислювальних методів дослідження. Показано на прикладах можливість впровадження математичних моделей у навчальні лабораторні роботи з фізики як засіб формування пізнавальної та експериментаторської компетенції.

Ключові слова: професійна освіта, компетентність, компетенція, формалізація, математична модель, фізика, лабораторні роботи.

В даний час відсутнє однозначне розуміння понять "компетенція" і "компетентність", часто використовуваних в одному контексті. На таких позиціях будемо знаходитися і ми, обговорюючи ці поняття.

Поняття компетентності має багато тлумачень. Але всі вони зводяться до наявності знань (уміння їх здобувати та поповнювати) і досвіду (уміння застосовувати ці знання у професійній діяльності).

Під компетенцією А. М. Кух розуміє коло питань, з яких особа володіє пізнанням і досвідом, що дозволяє їй бути успішною у власній життєдіяльності [1].

Ми впевнені в тому, що, говорячи про професійну компетентність людини, не треба розширювати її до рамок інформаційної культури і загальної освіченості, достатньо обмежуватися тільки сферою її діяльності, яка, на думку Б.С. Гершунського, визначається рівнем власне професійної освіти, досвідом та індивідуальними особливостями людини і, взагалі, автор впевнений, що лише в обмеженій сфері діяльності можна досягти найбільш повної самореалізації відповідно до здатності, інтересів, потреб [2].

Професійна компетентність педагога, вважає Є.М.Павлютенков [3], є форма виконання ним власної діяльності, що пов'язана з вільним володінням змістом своєї праці і відповідністю цієї праці професійно важливим якостям вчителя. Тому саме на операційно-